

GİRİT'TEN İZMİR'E MÜBADİL FOTOĞRAFHANE

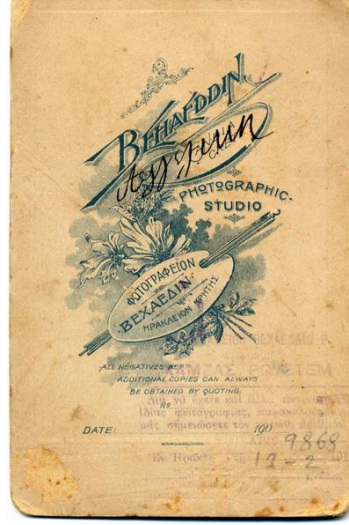
MERT RÜSTEM

Girit mübadilleri, özellikle benim ailem, Girit İzmir fotoğraflarını alt alta basıp hasretlerini ifade etmişlerdir.

1839 yılında bulunan fotoğraf kısa sürede Avrupa ve Amerika da kullanılmaya başlamıştır.***1 Pek çok soylu ve varlıklı aile, portrelerini ressamalara yaptırarak sergilemekteydi, ancak ressamalara oldukça yüklü ödemeler yapıyordu. Fotoğrafın bulunmasıyla, bir ressamla sipariş verilmesine oranla çok daha ucuza aile fotoğraflarını, portrelerini sergileme imkanı doğdu. Bununla beraber, fotoğraf sayesinde, o yıllarda ilk defa insanlar gidemedikleri yerleri, olayları görme olanağını buldular. Uzaklar yakın olmaya başladı. Bulunmasının hemen ardından Avrupa ve Amerika'da fotoğraf stüdyoları açıldı.

Özellikle oryantalizm merakı nedeniyle, dönemin zengin ve heybetli Osmanlı İmparatorluğu, gezgin fotoğrafçıların ilgisini çekmiştir. Bulunuşunun hemen ardından Osmanlı Sarayı ve halkı fotoğrafla tanıştı. İlk fotoğrafçılar gezginlerdi, başta İstanbul olmak üzere İmparatorluk topraklarında fotoğrafhaneler açıldılar. Yasaklar nedeniyle Müslümanlar fotoğrafçılıktan uzak durdular. Avrupa'dan gelen fotoğrafçılardan mesleği öğrenen gayrimüslimler de fotoğrafhaneler açmıştır. Açılan bu fotoğrafhanelerde ve gezgin fotoğrafçılara başta padişah, saraylılar ve halk poz vermiştir. Uzun yıllar gayrimüslimlerin yaptığı bir meslek olan fotoğrafçılık, gayrimüslimlerin batıyla olan ilişkileri, dil bilmeleri, yeniliklere açık olmaları sayesinde kısa zamanda ilerlemiş ve başarı elde edilmiştir. İmparatorluk topraklarında özellikle İstanbul'da pek çok fotoğrafhane açılmıştır, ama aralarında Müslüman işletmeci yoktur.

Osmanlı topraklarında bilinen; bir Müslüman'ın kurduğu ve işlettiği ilk fotoğrafhane, 1897 yılında İstanbul'dan çok uzakta Girit'te kurulan Hamza Rüstem Fotoğrafhanesidir.

Girit, medeniyetin beşiği, Akdeniz'in kültür kavşağı... Yüz yıllardır egemen olana gurur vermiş, farklı egemenliklere rağmen öz kimliğini saklamış, kendine has kültürü olan, dünyamızın önemli merkezlerinden biri olmuştur.

mert rustem koleksiyonu

Fotoğrafhanenin kurucusunun tam adı Bahaeddin Rahmi Bediz'dir. 19 Haziran 1875'te Kandiye'de doğmuştur. Babası 1841 Kandiye doğumlu İbrahim Rahmi Giridi Efendidir. Memur bir ailenin oğludur. Babasının vefatı sonrası miras kalan para ile okumakta olduğu Galatasaray Lisesini bırakıp doğduğu Girit'te kırtasiye dükkanı açaya karar vermiştir.

Kırtasiye malzemesini aldıktan sonra son parası ile İstanbul'dan fotoğraf makinesi ve gerekli malzemeyi satın alıp Girit'te ticarete başlar. Kırtasiye dükkanına gelen askerler fotoğraf makinasını görür ve fotoğraf çektirmek isterler, Bahaeddin Bey kabul eder ve çeker. Birden adada ünü yayılır ve fotoğrafçılığa geçiş yapar. Fotoğraf sağlıklı olduğunu göstermenin belgesi, kartpostal yaşadığı yerin belgesidir.

Bahaddin Bey önceleri stüdyo fotoğrafçılığına başladı. Bu sıralarda Arthur Evans Knosos kazıları için fotoğrafçı arıyordu. İngilizce ve Fransızca dillerini konuşan Bahaddin Beyi kazı fotoğrafçısı yaptı.

Çektiği fotoğraflar ilgi görünce adayı fotoğraflamaya başladı. Girit'in ilk kartpostal serisini hazırladı. Bilindiği gibi dünyada kartpostal kullanımı 1898 yılında başlar. PRIVATE MAILING CARD PERIOD: 1898-1901***2 1897 yılında fotoğraf çekmeye başlayan birinin 1899 yılında kartpostal yayınlaması, dünyadaki gelişmeleri yakından takip ettiğini ve uyguladığını bize gösterir

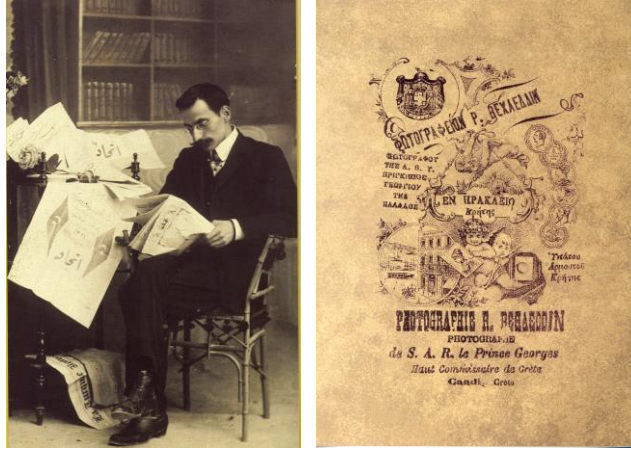

Akademik titizlikle çalışıyordu. 200 adet kartı numaralandırdı ve isimlendirdi. Numarasız ve panoroma olarak da 50'nin üzerinde çekimi vardır.

Ortada Bahaddin Bey ilk dönem Fotoğrafhane çalışanları

Kültürlü bir birey olan Bahaddin Bey, yabancı dil bildiği için Avrupa'dan kitaplar getirtip, teknolojik gelişmeleri iyi takip eder ve en son teknikleri kullanırdı. Kartpostal serisi yanında stüdyo çekimlerinde de başarılı olan Bahaddin Bey Prens George'un Fotoğrafçısı unvanını da almıştır. Fotoğrafçılar elde ettikleri başarıları aldıkları madalyaları fotokartların arkasına bastırır reklamlarını yaparlardı

Bahaddin Bey 1902

Dönem Fotoğrafçıları zaman zaman fotoğrafa girerdi Üstte Bahaddin Bey

1908 yılında II. Meşrutiyetin ilanından sonra İmparatorlukta özgürlük rüzgarları esmekteydi. Bahaddin Bey de İstanbul'da bir Müslümanın açtığı ilk fotoğrafhaneyi açmak için gitmeye karar verir. Fotoğrafhaneyi kartpostalları ile beraber yanında çalışan Hamza Rüstem'e devreder. Resneli Niyazi'nin dağa çıkmasından esinlenerek Babı Ali'de Resne Fotoğrafhanesini açtı.

Hamza Rüstem de tıpkı ustası gibi Giritli bir ailenin oğludur. 1872 yılında Kandiye'de doğmuştur. Babası Kandiye doğumlu Mustafa Hocadır. 1831-1937

Öğretmen ve okul sahibi olan babası Mustafa Efendi'den Farsça, Fransızca, İngilizce ve ailenin anadilleri Rumca ve Türkçe eğitim almıştı. 19 yy sonu Girit'te tıpkı Kıbrıs'ta ki gibi olaylar olmuş. Rum Müslüman çatışması başlamıştır. O dönemde adadaki Müslüman nüfus korunması daha kolay olan şehirlere ve tamamı Müslüman kasabalara sıkışmıştır...

Müslümanları ve ailesini savunmak için Mustafa Hoca'da milislere katılmıştır. İyi bir savaşçı olduğu için katli için Rumlar tarafından yüklü miktar altın vaad etmişlerdir.

Artık Girit aile için çok güvensizdir, Bodrum üzerinden Anadolu topraklarına geçmiş, kara yolu ile Uşak'a yerleşmiştir.

İlköğrenimini babasından alan Hamza Rüstem daha sonra Bursa Askeri Rüştüyesi'ne gitmiştir. Rüştüye'yi tamamladıktan sonra İstanbul Kuleli Askeri Lisesi'nde öğrenimine devam etmiştir. Ardından Mühendishaneyi Beyrû Hümayun'da Mühendislik eğitime başlamıştır. Bu yıllarında muhalif hareket Jön Türk'lere katılmıştır. Bir gün arkadaşlarına Namık Kemal'in bir piyesini yazdırırken saraya Jurnal edilmiştir.

Jön Türk olduğu anlaşılmış, tutuklanıp zindana atılmıştır. O yıllarda askeri öğrenciler, tepki toplamamak için idam edilmez sürgüne yollanırdı. Arap yarımadasında bulunan Fizan'a jandarma eşliğinde sürgüne yollanmıştır. İstanbul'dan vapurla yola çıkmışlardır. Hamza Rüstem'in de içinde olduğu vapur İzmir Limanına gelmiştir.

Aile durumdan haberdar olmuş, devrin ileri gelen Jön Türkleri ile temasa geçilmiştir. Oğullarının kaçırılması için plan yapılmıştır. Vapur İzmir limanındayken Giritli bir kayıkçı gemiye yaklaşmış, Hamza Rüstem de denize atlayarak kayığa binmiş, jandarmalar müdahil olmamıştır. Limandan kalkmakta olan ilk gemiye bindirilmiştir. Gemi tesadüfen doğduğu topraklar Girit'e gitmiştir. Sadece üzerindeki kıyafetler olduğu halde Kandiye'ye çıkmıştır ve bilmeden doğduğu topraklara geri dönmüştür.

İngiliz kampı civarında seyyar satıcılık yaparak hayatını kazanmaya çalışırken kampa fotoğraf çekmeye gelen Bahaeddin Bey'in dikkatini çeken Hamza Rüstem, teklif edilen belediye mühendisliğini red ederek, karın tokluğu ve yatacak yer karşılığında gelecek gördüğü fotoğrafçılık mesleğinde çıraklık yapmaya başlamıştır. Çalışkanlığı, meslek sevgisi, teknik becerisi, birden fazla yabancı dil bilmesi, meslekte ilerlemesine yardımcı olmuştur. Kısa zamanda kalfalığa yükselmiştir.

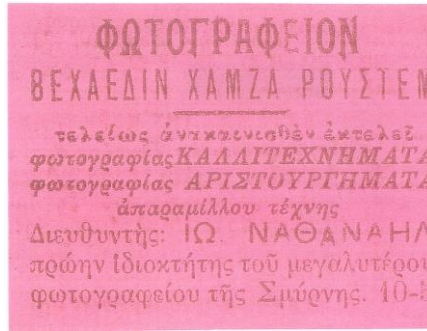
Fotoğrafta da karanlık odadan çıkmış dinlenirken görüyorsunuz... Diğerinde sağda çalışmalarını izlerken

Hamza Rüstem, ustası İstanbul'a gittikten sonra ustasının adının yaşaması için onun adını yaşatmıştır. Fotoğrafçı Bahaeddin Sahibi Hamza Rüstem adıyla ticarete devam etmiştir. Böylece ustasının adını da yaşatmıştır.

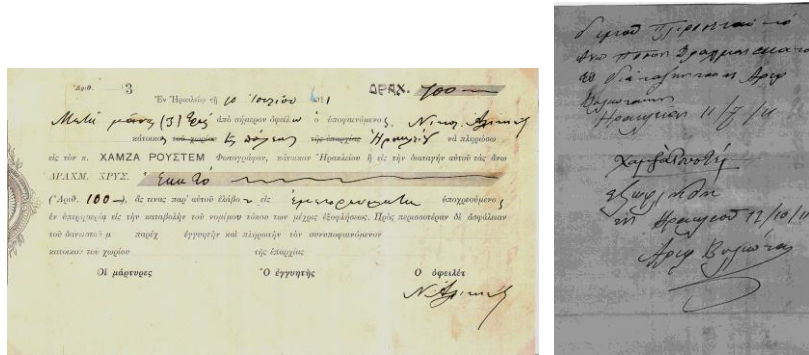

İlk basılı gazete ilanının 1836'da Paris'te kullanıldığını biliyoruz. ***3 Hamza Rüstem de basılı reklama önem vermekteydi. Hazırlattığı el ilanları ile tanıtım yapmaktaydı, böylece firmanın müşteri portföyünü arttırmıştır.

Fotoğrafhanede Rum (Ortodoks), Müslüman fotoğrafçılar beraber çalışmıştır.

Hamza Rüstem fotoğrafhaneyi kartpostalları ile devir almıştı. Yayıncı Alokiadis'e sattığı fotoğraflardan alacağını gösteren senedi görüyorsunuz.

Firma fotoğraf çekimi yaptığı gibi amatörlere ve diğer fotoğrafçılara fotoğraf makinesi, film, fotoğraf kartı, kimyasalları ve benzeri fotoğrafçılık ürünleri de satışı yapmıştır.

	ΕΙΣΗΛΘΗ	ΕΞΗΛΘΗ
6	Δρ. φλ 2xt. Ροζ 1/8	10.80
1	.. Χρυσόχρυσόχρυσό	2
10	τιube κόκκινη τριχονη	2
1	chassipressa	75
2	Rudinal 1/10	1.90
	total	15.85

Fatura

Hamza Rüstem firmayı satın aldıktan sonra yoğun bir iş temposuna girer. (1909) Bir müddet sonra evlenmek hayatını düzene sokmak ister. Hanya doğumlu Zehra Hanım'la evlenir 1912. Hamza Rüstem de modern bir Giritlidir. Eşinin fotoğraflarını çekmiştir.

Evlendikleri zaman çekilen fotoğrafı görüyorsunuz. Hamza Bey Kandiye'nin saygın bir kişisidir. Vali, konsoloslar arkadaşıdır. Hem evinde hem işyerinde telefon vardır. (Telefon 1900'lerde şehirlerde kullanılmaya başlandı ***4) Yunan askeri olmamak için İtalyan pasaportu alır.

Adanın ileri gelen Müslümanları

Hamza Rüstem seçmen kartı

Girit'te Hamza Rüstem olarak alınan Hamza Bey soyadı kanunu çıktıktan sonra Rüstem soyadını resmen almıştır. Girit'te ailelerin lakapları da vardır Rüstem ailesinin lakabı Lagudaki'dir. Ada Tavşancığı.

Ailenin uzun yıllar çocukları olmaz. İtalyan Konsolos arkadaşı HamzaBeye adaya iyi bir doktor geleceğini ama erkek olduğunu eşini muayene ettirmek isteyip istemediğini sorar. Modern bir Giritli olan Hamza Rüstem izin verir. Doktor teşhisi koyar. Tedavi başarılı olur.

İlk iki çocukları Girit Kandiy'e'de doğar. Bir oğlan bir kız:
Hüseyin 1922 ve Sabite 1924
Hamza Rüstem gerek Stüdyosunda gerek evlerde gerekse toplantılarda pek çok aileyi fotoğraflamıştır. O günlerin kılık kıyafeti, yaşam tarzı, sosyal statü simgeleri bu fotoğraflardan kolaylıkla çözümlenebilir.

Aşağıda bu dönemde çekilmiş bazı Giritli portreleri, aileleri görmekteyiz. Bu fotoğraflardan anlaşılacağı gibi Giritli Müslüman Hanımlar fotoğraf çektirmektedirler....

Kandiye Retimno

Resmo

Mustafa Kemal'in Büyük Zaferinden sonra Girit'te yaşam çok zorlaşır. Müslümanlara baskı artmıştır.

Her savaştan sonra olduğu gibi iki halkın arası açılmıştır. Lozan Anlaşması daha imzalanmadan bir ön anlaşma ile, hiçbir zaman Müslümanları da Ortodoksları da memnun etmeyen, fakat başka çözüm bulunamadığı için son çare olan Mübadele Anlaşması imzalanır. Kısaca Türkiye'deki Ortodokslar Yunanistan'a, Yunanistan'daki Müslümanlar Türkiye'ye gönderilecek, bir daha da turist olarak bile geri dönemeyecektir. Gerekirse güç kullanılacaktır. ***5

Bu anlaşma pek çok aile için kıyım olmuştur. Anlaşmaya inanmayanlar, bu topraklar bizim, bizi kimse çıkaramaz, düşüncesindekiler Jandarma eşliğinde topraklarından sökülmüş zorla yollanmışlardır. Çok zor şartlarda yolculuk edilmiş, pek çok çocuk, yaşlı, genç yolda

hayatını kaybetmiştir. Bırakılan malın karşılığı alınamamış, keyfi uygulamalar yapılmıştır. Bu gerçek her iki ülkede de yaşanmıştır.

Mücadele anlaşmasından sonra Hamza Rüstem mantıklı düşünmüş, gerekli hazırlıkları yapmıştır. Göç belirsizliktir. Nerede oturacağınız, ne iş yapacağınız belli değilken böylesine bir maceraya başlamak zordur. Hamza Rüstem çalışanlarına önderlik etmiş, hep beraber hayatlarına devam etmek için İzmir'i seçmişlerdir. Neden İzmir sorusunun cevabı kanımca ticaridir. Ailenin bir müddet yaşadığı Uşşak tercih edilmemiştir. Ticaretin daha yoğun yaşandığı dönemin önemli liman kenti İzmir seçilmiştir. İzmir yangın ve savaş sonrası göç vermiş, fotoğraf sektörünün ustalarını kaybetmiştir. Fotoğrafhaneler bir bir kapanmış yerine yenileri açılmamıştır. Çünkü Müslümanlar ticaretten uzak durmuş hele fotoğrafçılığı kabul etmemişlerdir. Dönemin kısıtlı haber kaynaklarına rağmen İzmir'deki ihtiyacı büyük bir öngörü ile tespit etmiş ve hedefini seçmiştir.

Hayatı boyunca pek çok kez oradan oraya göç etmek zorunda kalan Hamza Rüstem son defa İzmir Limanı'na yolculuğa hazırlanmıştır. Stüdyo malzemelerini ve ev eşyalarını hazırlamış, çalışanları ile beraber, Mübadelenin ünlü aktörü Gül Cemal Vapuru ile bugün firmanın ticari hayatını sürdürdüğü İzmir'e göç etmiştir. 1925. Belki de tarihte ilk kez bir fotoğrafhane çalışanları ve aileleri ile mübadil olmuştur.

Aile acı tatlı pek çok anısını, Hakka yürümüş aile büyüklerini, evini, geride bırakarak, Girit toprağıyla, gözü yaşlı İzmir'e gelmiştir. İzmir'e geliş tüm mübadiller gibi Hamza Rüstem ve ailesi içinde zor ve acılı olmuştur. Aile tek kızlarını İzmir'e gelir gelmez, yakalandığı kızıl hastalığı nedeniyle kaybetmiştir.

Bu acının yanına uyum sorunu da eklenmiştir. Yarım yamalak Türkçe, alışılmışın dışında, farklı adetler, farklı kültür, farklı beslenme alışkanlıkları Mübadilleri 'Ötekiler' yapmıştır. Çocuklar Türkçe konuşmakta zorlanmakta, okulda Gâvur diye çağrılmaktadır.

Kandiye gibi modern bir liman kentinden Anadolu'nun en önemli limanı İzmir'e gelinmiştir. İzmir'de modern bir şehirdir ve Levanten nüfusa sahiptir ancak İzmir bile yeni gelenlere GÂVUR damgasını vurmuştur...

İzmir'de hep işler ters gitmemiş, Ailenin diğer oğulları Nuri ve Metin burada doğmuştur.

mert rustem koleksiyonu

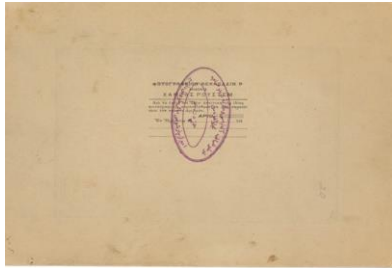
Hamza Rüstem stüdyo açmak için aradığı mekânı bugün şirketin ticari hayatını sürdürdüğü eski adıyla Emirler Çarşısında buldu. O günlerde fotoğraf gün ışığında çekilirdi. Bol camlı aydınlık mekânlara ihtiyaç vardı. Çarşının çatı katı stüdyo kurmak için çok uygundu. Büyük camlı pencerelerin olduğu çatı katında Hamza Rüstem stüdyosunu kurdu. Girit'ten gelen çalışanlar ve malzemelerle İzmir'i belgelemeye başladılar.

mert rustem koleksiyonu

mert rustem koleksiyonu

Girit'ten gelen bazı stüdyo malzemeleri: Sırası ile Stüdyo makinesi, seyyar makina, Girit için hazırlanmış Rumca foto kart İzmir'de üzerine Eski Türkçe mühür basılmış.

Hamza Rüstem firmanın ilk çalışanlarını Girit'ten beraber geldiği ekibinden kurmuştur. Mübadiller uzun yıllar kendi aralarında Girit Rumcası konuşmaktaydı. Fotoğrafhanede de Rumca konuşulurdu. Zaman zaman müşterilerle sorun çıksa bile.

Hasan Demren-Hüseyin Rüstem-Cafer Bey-Ali Balım-Fikri Göksay (Hepsi Giritli)1930

Firma çalışanları da ailenin bir parçasıydı. Alttaki fotoğrafta Sol başta stüdyonun şefi Girit doğumlu Mustafa Bey, Hamza Rüstem, sırasıyla Oğulları Hüseyin, Metin, Nuri ve Eşi Zehra Hanım görülmekte.

1900'lü yılların başında İzmir'de fotoğrafçılık Gayri Müslimlerin elindeydi. Bilindiği gibi o dönemde Müslümanlar ticaretten uzak dururlar, hele fotoğrafçılıktan kaçınırlardı. Mübadeleyle de son kalan Rumlar ayrılmış her alanda olduğu gibi bu alanda da boşluk doğmuştur.

İzmir'de fotoğrafçılığın en sığ günlerde Hamza Rüstem İzmir fotoğrafçılığını ayağa kaldırmıştır. İzmir Fotoğrafçılar Odası Başkanı Sayın Reşat Bey O günleri şöyle tanımlar:

“İzmir de Fotoğrafçılık Hamza RÜSTEM'in İzmir'e gelişi ile yeni bir ivme kazanmıştır. İzmir fotoğrafçılığını dönemlere ayırırsak; ilk döneme 1950'li yıllara kadar İzmir'de Giritli Fotoğrafçılar dönemi denir.' Hamza Bey İzmir'e pek çok usta yetiştirmiştir.”

Meslekte belli bir kariyere sahip olan Hamza Rüstem, meslekteki başarısını kısa zamanda İzmir'e duyurdu. Hatta ünü il sınırlarını aşmaya başladı. Yeniden yapılanma firma için, aileye oranla daha kolay olmuştur. Aile İzmir'de dil sorunu, farklı kültür, değişik örf ve adetler gibi sorunlarla uğraşıyordu. Girit'te yaşanan gündelik hayat, konuşulan dil, yenilen yemekler ve daha pek çok şey farklı idi. Mübadele sonucu ne Müslümanlar ne de Rumlar gittikleri ana vatanlarında ötekiler olmaktan kurtulamamışlardır. Göçmenlerin ana vatanlarına uyum sağlamaları on yıllar sürmüştür.

Fotoğrafhaneye dönelim. Fotoğrafhanede kullanılan son teknoloji işe yararmış kısa zamanda müşteri portföyü zenginleşmiştir. Hamza Rüstem İzmir'de de Girit'te olduğu gibi

stüdyo fotoğrafçılığının yanı sıra toptan perakende fotoğraf malzemesi satışı yapmıştır. Çatı katında fotoğrafçılık, zemin katta malzeme satışı yapmaktaydı.

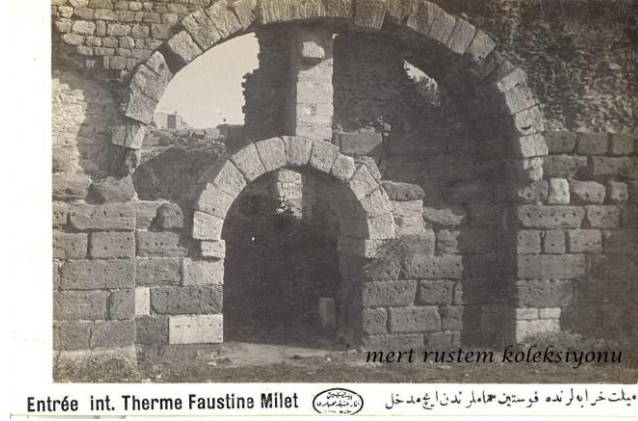
Nuri ve Metin Rüstem satış tezgâhında

Kemeraltı Başdurak ve Milli Kütüphane Caddesi vitrinleri

Hamza Rüstem İzmir'in tanıtımına önemli katkılarda bulunmuştur. Cumhuriyet Türkiye'sinin modernleşme, Avrupa Medeniyetine çıkma göstergesi olan İzmir Fuarı ve civardaki Antik kentlerin tıpkı Girit'te olduğu gibi kartpostal serilerini hazırlamıştır. O yıllarda kartpostallar matbaalardan daha çok fotoğraflarla hazırlanmaktaydı. 9x13 ebadındaki baskılara bu nedenle kartpostal diye adlandırılırdı.

1900'lü yıllar gazetelerde fotoğrafın kullanılmaya başlandığı yıllardı. Gazetelerin kadrolarında günümüzde olduğu gibi fotoğrafçılar yoktu. Hele taşra vilayetlerinde bu işi yerel fotoğrafçılar yapar, yolladıkları fotoğraflar yayınlanırdı. Hamza Rüstem de İzmir'e gelişinden kısa bir süre sonra basın fotoğrafçılığı yapmaya başladı.

Hamza Rüstem başta Atamız olmak üzere, İzmir'e gelen devlet adamlarının, ünlülerin, törenlerin fotoğraflarını çekmiştir.

Günün önemli gelişmeleri de onun objektifinden, başta İzmir olmak üzere tüm Türkiye'ye sunuluyordu. Büyük Önder Atatürk'ün önderliğinde ülkemiz büyük bir hızla kalkınıyor, halkımız modernleşme yolunda ilerliyordu. Ve tüm bu gelişmeler Hamza Rüstem tarafından belgelenmiştir.

II. Dünya savaşı fotoğrafçılığın sıkıntılı yıllarıdır. Sadece fotoğrafçılar değil tüm ülke sıkıntı çekmiştir. Temel gıda karneye bağlanmıştır. Yokluklar kendi çözümlerini getirmiştir. Kuru üzümle çay içilmiş, nohut kahvesiyle keyifli sohbetler yapılmıştır.

Bu dönemde ithalata dayalı ürün satışı çok zorlaşmıştır. Boşalan raflarda havlu satışı denenmiştir. Aşağıda Hamza Bey ve oğulları havlu tezgâhı önünde.

Bayat filmler, kartlar kullanılsın diye daha güçlü formüller geliştirilmiş, son kullanım tarihi geçmiş malzemeler değerlendirilmiştir. Yine bu dönemde kart boyutları küçültülmüş ekonomi yapılmıştır.

Hamza Rüstem İzmir’de pek çok yeni fotoğrafhanenin kurulmasını sağlamış, okul gibi çalışan müessesede pek çok usta yetişip İzmir’de işyeri açmışlardır. Yetiştirdiği meslektaşlarının örgütlenmesine önem veren Hamza Rüstem 1944 yılında İzmir Fotoğrafçılar Odasını kurmuş ve uzun yıllar başkanlık yapmıştır. Yine İstanbul Fotoğrafçılar Odasının da kurucuları arasındadır.

Meslektaşların birliği İthalatı kolaylaştırmış, Hamza Bey ithalatçılık yaparak meslektaşlarının malzeme ihtiyacını sağlamıştır.

1950 yılından sonra Hamza Bey aktif çalışma yaşantısını yavaşlatmış fotoğrafhaneyi ortanca oğlu Nuri’ye, satış kısmını da küçük oğlu Metin’e bırakmıştır. Yine çalışmadan duramamış ilerleyen yaşına rağmen zaman zaman aktif çalışmalar yapmıştır. Aşağıda 85 yaşında fuar açılışını görüntüleyen Hamza Bey’i görmekteyiz.

Sosyal hayatın pek çok alanında etrafına örnek olmuştur.

Gençlerin eğitimine önem vermiştir. Şehrimizde İzcilik faaliyetlerinin sevilmesi ve yayılması için kısa şortla yürüyüşlere, kamplara katılmış örnek olmuştur.

İzmir'in belgelenmesinde önemli katkısı olan Hamza Rüstem ve çalışanlarını bir kez daha özlemle anıyorum, çoğu mübadil veya mübadil çocuğu olan mesai arkadaşlarını görmektesiniz.

Hamza Rüstem uzun bir ömür yaşamış, sevmiş, sevilmiş, çocuklarının mesleğe devam ettiğini görmüş, torunlarını sevmiş fakat çok sevdiği Girit'e bir daha kavuşmadan özlemle 1971 yılında 99 yaşında Hak'ka yürümüştür.

İzmir'de ilk kurulduğu yerde ticaret hayatına devam eden firma, günümüzde Hamza Rüstem'in küçük oğlu Metin Rüstem'den olan torunu Mert Rüstem idaresinde ticari yaşamına devam etmektedir.

Hamza Rüstem'in halen yaşayan fotoğrafhanesinin Türk Fotoğraf Tarihi için büyük önem taşıyan fotoğraf arşivi, kullanılan stüdyo - karanlık oda ekipmanları ve diğer değerli parçalar günümüze kadar ulaşmıştır. Mert Rüstem elindeki hazinenin bilinci ile bu koleksiyonu dış alımlarla da zenginleştirerek Türkiye'nin en önemli koleksiyonlarından birini oluşturmuştur.

Mert Rüstem koleksiyoner bilinci ile bu koleksiyonun bir bölümünü müzede değerlendirilmesi ve sergilenmesi amacıyla Karşıyaka Belediyesi'ne, Hamza Rüstem Fotoğraf Müzesi kurulması üzere bağışlanmıştır. Müze İzmir Karşıyaka'da bakanlığa bağlı özel müze statüsünde ziyarete açıktır.

Mert Rüstem

mert@hamzarustem.com.tr

GSM: 0532 323 51 77

İnternet Araştırmaları

***1 ENCYCLOPÆDIA BRITANNICA, History of photography

<https://www.britannica.com/technology/photography>

***2 Smithsonian Institution PRIVATE MAILING CARD PERIOD

<https://siarchives.si.edu/history/featured-topics/postcard/postcard-history>

***3 T Universidad de Matanzas “Camilo Cienfuegos” HISTORY OF ADVERTISING

https://www.researchgate.net/publication/320719721_THE_HISTORY_OF_ADVERTISING

***4 BeBusinessed History of the Telephone

<https://bebusinessed.com/contact/>

***5 YUNAN VE TÜRK HALKLARININ MÜBADELESİNE İLİŞKİN SÖZLEŞME VE PROTOKOL

<http://www.lozanmubadilleri.org.tr/mubadele-sozlesmesi/>

KAYNAKÇA:

Kitap:

AK, Seyit Ali (2001). Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Fotoğrafı 1923-1960, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Makale:

ORHON TARGAÇ, Zeynep (1999). “Dünden Bugüne Stüdyolar: Hamza Rüstem”, Fotoğraf Dergisi, Sayı: 25, s. 107-108.

ÖZEL SAĞLAMTİMUR, Zuhâl-CABADAK, İpek (2016). “İmparatorluk’tan Cumhuriyet’e İzmir’de İlk Türk Fotoğrafçı: Hamza Rüstem”, Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 9, Sayı: 43, s. 2592-2604.

RÜSTEM, Hamza (1941). “Fotoğraf Mesleğinde 45 Sene”, Bakış Dergisi, İzmir.

Kişisel Görüşmeler

Ali Denizci (Firma çalışanı), 2002-2006 arasında farklı görüşmeler.

Erol Usal (Görüntüleme Aygıtları Teknikeri), 2008-2009 arasında farklı görüşmeler.

Nermin Rüstem, 2002-2008.

Hüseyin Sayar 2006

Reşat Akmaz Fotoğrafçılar Odası Başkanı 2005